

**Πεντηκοστάριον
Χαρμόσουνον**
Τὸ Ταξίδι Συνεχίζεται
μέσα στὸ Φῶς τῆς Ἀναστάσεως
πρὸς τὴν Δόξα τῶν Ἑσχάτων

■ Ἡ ὀδὴν καὶ ὁ θάνατος φωτίζονται ἀπὸ τὸ Φῶς τῆς Ἀναστάσεως

**Θεολογικὴ προσέγγιση τῆς Ἀναστάσεως
στὴν Ἀνατολὴ καὶ τὴν Δύση***

**Ἡ Κληρονομιά τῶν Ἑλλήνων Πατέρων
ἔναντι τῆς νομικῆς θεωρίας τῆς Ἀπολυτρώσεως**

Ἐὄλες τις ὀρθόδοξες χῶρες, καμμία ἐκκλησια-
στικὴ Ἑορτὴ δὲν φθάνει σὲ λαμπρότητα τὴν
Ἑορτὴ τοῦ Πάσχα. **Εἶ**ναι πράγματι γιὰ ὁλό-
κληρο τὸν πιστὸ λαὸ ἢ καρδιά τοῦ κύκλου
τῶν Ἑορτῶν· ἐνὸς κύκλου ποὺ φωτίζεται
ἀπὸ τὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως, ὅπως τόσο
καλὰ τὴν ἐκφράζει ὁ πασχάλιος χαιρετισμὸς
ποὺ συνεχῶς ἐπαναλαμβάνεται καθ' ὅλη
τὴν διάρκεια τῆς Ἀναστάσιμης Περιόδου:
«Χριστὸς Ἀνέστη! Ἀληθῶς Ἀνέστη!».

Τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικὰ στὶς χῶρες
τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ποὺ εἶναι κατὰ πλειονό-
τητα Ῥωμαιοκαθολικὲς ἢ Προτεσταντικὲς. Ἀσφα-
λῶς καὶ ἐκεῖ τὸ Πάσχα τιμᾶται πάντα ὡς ἐξαιρετικὰ σημαντικὴ Ἑορτὴ.

Ὡστόσο, ἡ λαϊκὴ εὐλάβεια ἐπικεντρώνεται πάντα πολὺ περισσότερο
στὰ Χριστοῦγεννα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐμπλουτιστεῖ –περισσότερο ἀπὸ τὸ
Πάσχα– μὲ οἰκογενειακὲς ἢ λαϊκὲς παραδόσεις καὶ ἔθιμα, ἔτσι ὥστε ἡ
Γέννηση τοῦ Χριστοῦ νὰ θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς πιστοὺς, ὡς ἡ καρδιά
τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἔτους.

Ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια, εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔχουν γίνεи πολλὲς προσ-
πάθειες στὰ ρωμαιοκαθολικὰ περιβάλλοντα νὰ προσδώσουν στὸ Πάσχα
μὴ κεντρικότερη θέση. Βιβλικὸι θεολόγοι, λειτουργιολόγοι καὶ πατρο-

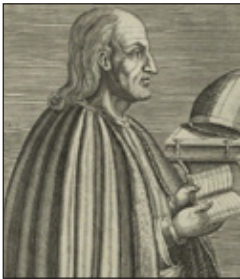
λόγοι ἔχουν πολλαπλασιάσει τὶς δημοσιεύσεις ἐπὶ τοῦ θέματος, χωρὶς ὥστόσο νὰ ἔχουν καταφέρει νὰ ἀλλάξουν οὐσιαστικὰ τὴν νοοτροπία.

Κυρίως δὲ στὶς χῶρες τῆς δυτικῆς Εὐρώπης (ὅπου ἡ «Γαλλικοῦ τύπου» ἀποστασιοποίηση ἀπὸ τὴν θρησκεία τείνει νὰ γίνῃ «κρατικὴ ἀ-θρησκεία», φονταμενταλιστικὴ καὶ ἀδιάλλακτη, καὶ ὅπου, ἐξ αἰτίας αὐτοῦ, ὁ δημόσιος ἐορτασμός τῶν παραδοσιακῶν ἐορτῶν ὀφείλει ὑποχρεωτικὰ νὰ στερεῖται ἀπὸ κάθε θρησκευτικὴ ἀναφορά), **τὰ Χριστοῦγεννα μετατρέπονται σιγὰ σιγὰ σὲ μιὰ νεο-παγανιστικὴ ἐορτὴ τοῦ Χειμῶνα, τοῦ Παιδιοῦ καὶ τῆς Οἰκογένειας, ἐνῶ τὸ Πάσχα καὶ ἡ Πεντηκοστὴ ἀποτελοῦν ἀπλῶς εὐκαιρίες γιὰ τουρισμὸ καὶ διακοπές.**

* * *

Ἡ σχετικὴ ἔκλειψη τῆς Ἑορτῆς τοῦ Πάσχα στὴν Δύση, κυρίως ἀπὸ τὸν ὕστερο Μεσαίωνα καὶ μετὰ, ἔχει τὶς ρίζες της στὴν ἴδια τὴν Δυτικὴ Θεολογία. **Ἀπὸ** τὸν 3ο αἰῶνα οἱ δυτικοὶ θεολόγοι ἔτειναν νὰ ἐκφράζον τὶς χριστιανικὲς ἀλήθειες μὲ νομικὴ ὀρολογία ποῦ ἦταν ἀρκετὰ ξένη πρὸς τὴν σκέψη τῶν Πατέρων καὶ τὴν Ἁγία Γραφή.

Ἦδη ὁ Τερτυλλιανὸς (155-222) καὶ ὁ Ἅγιος Κυπριανὸς Καρθαγένης (205-258) θεωροῦσαν τὴν ἀμαρτία ὡς *χρέος* μὲ τὴν αὐστηρὴ ἔννοια τοῦ ὅρου ποῦ ἀπαιτοῦσε ἀνάλογο ἀντάλλαγμα. **Ἐκίνησε** ἔτσι μιὰ διαδικασία ποῦ θὰ ὀδηγοῦσε στὴν *νομικίστικη θεολογία τῆς Ἀπολυτρώσεως*, ἡ ὁποία διαμορφώθηκε μὲ ὅλη τὴν ἀκρίβεια καὶ αὐστηρότητα ἀπὸ τὸν Ἄνσελμο Καντερβουαρίας (1033-1109) καὶ ἐπηρέασε σημαντικὰ τὴν Δυτικὴ χριστιανικὴ νοοτροπία.

Ἄνσελμος
Καντερβουαρίας.

Μποροῦμε μὲ λίγα λόγια νὰ σχηματοποιήσουμε τὴν *νομικὴ θεωρία τῆς Ἀπολυτρώσεως*, ὡς ἐξῆς:

Ὁ Θεὸς προσβλήθηκε ἀπὸ τὴν ἀμαρτία τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος προτίμησε τὴν δική του ἡδονὴ μᾶλλον παρὰ τὸ θεῖο θέλημα. Γιὰ νὰ κατασιγάσει τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀνθρώπος πρέπει νὰ δεχθεῖ τὴν ὀδύνη ὡς ποινὴ τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀντίδοτο τῆς ἡδονῆς. **Ἀλλὰ** ἓνα ἀπλὸ ἀνθρώπινο πλάσμα δὲν μπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ, νὰ κάνει ἱκανά, δηλαδὴ ἀρκετά, γιὰ νὰ ἐπανορθώσει τὴν προσβολὴ ποῦ ἔγινε στὸν Θεό, διότι οἱ πράξεις του εἶναι δυσανάλογες πρὸς τὴν ἀπειρὴ μεγαλοπρέπεια Ἐκείνου, ὁ Ὅποῖος ἐτίγη.

Ἡ «ἱκανοποίηση» πάντως ἔπρεπε νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἀνθρώπο, ἀφοῦ αὐτὸς εἶναι ὁ αὐτουργὸς τῆς προσβολῆς. **Μόνον** ἓνας Θεάνθρωπος ἐπομένως, ποῦ ἐνώνει στὸ πρόσωπό Του τὶς δύο φύσεις, θὰ μποροῦσε νὰ ἐπανορθώσει καταλλήλως τὴν προσβολὴ ποῦ ἔγινε στὸν Θεό. **Νά,** γιὰτὶ ὁ Θεὸς ἔγινε ἀνθρώπος.

Τὸ βλέπουμε, ὅτι σ' αὐτὴν τὴν θεολογία, ἡ Ἀνάσταση δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας. Ὁ Χριστὸς ἀναστήθηκε, ἐπειδὴ ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ μπορούσε νὰ κρατηθεῖ ἀπὸ τὸν θάνατο. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ Ἀνάσταση δὲν ἀφορᾷ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς ἔσωσε τὴν ἀνθρωπότητα ἀποκλειστικὰ διὰ τῶν Παθῶν καὶ τοῦ Θανάτου Του. Καὶ αὐτὴ ἡ σωτηρία συνίσταται οὐσιαστικὰ στὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν ποὺ παραχώρησε ὁ Θεὸς στὸν ἄνθρωπο.

Ἡ Δυτικὴ λαϊκὴ εὐσέβεια ἀντανακλᾷ αὐτὲς τὶς θεολογικὲς θέσεις. Προσκολλᾶται κυρίως στὸ νὰ στοχάζεται καὶ νὰ μελετᾷ τοὺς πόνους τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ Πάθος Του ἢ στὰ γεγονότα τῆς παιδικῆς Του ἡλικίας, στὴν πτωχεία καὶ γυμνότητα τῆς φάτνης ἢ στὴν ταπείνωση καὶ ἔνδεια τῆς ζωῆς Του στὴν Ναζαρέτ. Ταυτόχρονα, ἡ ὁδύνη κατέληξε νὰ θεωρεῖται αὐταξία, σὰν νὰ ἀποτελεῖ νόμισμα συναλλαγῆς μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ. Ἡ διολίσθηση πρὸς ἓναν εὐσεβιστικὸ συναισθηματισμὸ καὶ συγκίνηση ἦταν πλέον εὐκόλη.

* * *

Ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία τῆς Σωτηρίας, πιστὴ στὴν κληρονομία τῶν Ἑλλήνων Πατέρων, μᾶς μεταφέρει σὲ πολὺ διαφορετικὸ κλίμα, τὸ ὁποῖο χαρακτηρίζει καὶ τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Σύμφωνα μὲ τοὺς ἁγίους Πατέρες, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκούμενος προσέλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση μας μαζὶ μὲ ὅλες τὶς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας. Ὁ πόνος καὶ ὁ θάνατος μέχρι τότε ἦταν τὰ σημάδια καὶ οἱ καρποὶ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸ ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας. Ὄταν ὅμως προσλήφθηκαν αὐτὰ ἀπὸ τὸν Χριστό, ἔγιναν τεκμήρια καὶ σημεῖα τῆς τελειότερης ἀγάπης τόσο πρὸς τὸν Θεὸ ὅσο καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους: «Ἄλλ' ἵνα γνῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν Πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ Πατήρ, οὕτω ποιῶ» (Ιω. ιδ' 31) · «Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ιω. ιε' 13). Ἡ σημασία τῶν συνεπειῶν αὐτῶν τῆς ἁμαρτίας ἀντιστρέφεται, καὶ ὡς ἐκ τούτου αὐτὲς ἀναιροῦνται. Ὁ πόνος καὶ ὁ θάνατος γίνονται δηλωτικὰ ἀγάπης, σηματοδοτώντας τὸν θρίαμβο τῆς ζωῆς, καρπὸ τῆς στὸ ἐξῆς ἀποκατεστημένης ἔνωσης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ἐν Χριστῷ. «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι, ζῶν χαρισάμενος».

Ἔτσι λοιπόν, τὸ Πάθος, ὁ Θάνατος καὶ ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καθίστανται, ἀχωρίστως, μέρος τοῦ ἔργου τῆς Λύτρωσης καὶ τῆς Σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία συνίσταται στὴν νίκη τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ θανάτου· εἶναι τὸ πέρασμα τοῦ ἰδίου τοῦ Χριστοῦ – καὶ ὅσων ζοῦν ἐν Αὐτῷ – ἀπὸ τὸν θάνατο στὴν Ζωή. Ἡ Σωτηρία ποὺ μᾶς προσφέρει ὁ

Χριστὸς δὲν θεωρεῖται πιά ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς ἄφεσης τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῆς ἀποκατάστασης τῶν προσβολῶν πρὸς τὸν Θεό· **εἶναι πάνω ἀπ’ ὅλα κατάλυση τοῦ θανάτου, δωρεὰ ἀθάνατης ζωῆς, εἴσοδος στὴν ἄληκτη χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως.**

* * *

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅσο παραμένει πάνω στὴ γῆ, δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγει οὔτε ἀπὸ τὸν πόνο οὔτε ἀπὸ τὸν θάνατο, τὶς ἀναπόφευκτες συνέπειες τῆς ἀμαρτίας. **Ἀλλὰ** στὸν Χριστιανό, ποὺ ἔχει πεθάνει καὶ ἀναστηθεῖ ἐν Χριστῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος, τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου εἶναι παρόν, τοῦ δίνει τὸ φῶς καὶ τὴν ἀναγκαῖα ἐνίσχυση γιὰ νὰ νικᾷ, μὲ τὴν συνδρομὴ βεβαίως καὶ τῆς ἐλεύθερης βούλησής του, τὶς προκλήσεις τῆς ἀμαρτίας καὶ νὰ μετατρέπει κάθε αἰτία πόνου στὴν ζωὴ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιο τὸν θάνατο, σὲ πράξεις τέλει ἀπάρνησης τοῦ ἐγὼ του καὶ πλήρους ἀγαπητικῆς παράδοσης στὸν οὐράνιο Πατέρα του. **Γιὰ** τὸν Ὁρθόδοξο Χριστιανό, ἡ ὀδύνη καὶ ὁ θάνατος φωτίζονται ἀπὸ τὸ Φῶς τῆς Ἀναστάσεως.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐνδοξη ἐμπειρία ποὺ γέμιζε μὲ δύναμη τοὺς Μάρτυρες, ἐκείνους τῶν πρώτων αἰώνων, ὅπως καὶ αὐτοὺς τοῦ 20οῦ. **Αὐτὴ** εἶναι ἡ φωτεινὴ βεβαιότητα ποὺ πρέπει νὰ ζωογονεῖ τὸν βίον κάθε Ὁρθοδόξου:

«**Ποῦ** σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου Ἄδη, τὸ νίκος; ... τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α΄ Κορ. ιε΄ 55, 57).

□

(*) π. Πλακίδα Deseille (†), «Πάσχα τὸ αἰώνιο πέρασμα», σελ. 13-19, ἐκδόσεις «Ἐαρ», Μάϊος 2021. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.